

2014 preek zondag 21 dec. 4^e advent

Micha 5: 1 tm 5
Lukas 1: 39-55

Gemeente

Maria heeft de wonderlijke boodschap van Gabriel gehoord, dat ze de moeder zal worden van de Heer. Ze heeft zich zonder aarzelen bereid verklaard: laat er met mij gebeuren wat u hebt gezegd.

Ook vernam zij dat haar nicht Elisabeth zwanger was geworden, ondanks haar hoge leeftijd. 'Want voor God is niets onmogelijk' had Gabriel nog gezegd.

Daarop pakt Maria wat spulletjes bij elkaar en gaat met haast op weg naar Elisabeth.

Daar aangekomen groet ze de oude Elisabeth.

En opnieuw neemt de Heilige Geest iemand in bezit. In de aanloop naar de geboorte van Christus begint de Heilige Geest mensen te bezielen als nooit tevoren. Hier is het Elisabeth, straks is het haar man Zacharias, die als hij weer spreken kan, overweldigd wordt door de Geest. Het ongeboren kind Johannes, krijgt al de geest krijgt bij het horen van de groet van Maria en springt op in Elisabeths buik. En daar is Maria zelf natuurlijk, overschaduw door de Heilige Geest, geheel en al vervuld. Wat hier gebeurt is geen mensenwerk, er zijn hogere krachten in het spel. Maar het is zo ongrijpbaar, zo geheimzinnig.

Daarom zoekt de jonge vrouw de oude vrouw op, alsof ze bij haar steun wil zoeken, bevestiging van de wonderlijke woorden die ze aangezegd kreeg. Ze delen beiden een geheim, het geheim van een onmogelijke zwangerschap en ze heeft Elisabeth nodig om in haar geheim thuis te raken. Beiden groeien door de weken en maanden hun wonderlijke werkelijkheid in van hun zwanger zijn.

Het is zo'n ontroerende ontmoeting, die tussen de oude Elisabeth en de jonge Maria. Het is van een liefdevolle intimiteit, de omhelzing van die twee. Talloze kunstenaars hebben zich laten inspireren door de beelden die de tekst oproept en hebben de begroeting van deze twee vrouwen verbeeld. Twee generaties vrouwen, die zich verbonden weten door hun staat van genade. Draagsters van een nieuw begin, nieuw leven dat in het verborgene groeit.

Een liefdevolle, intieme ontmoeting tussen oud en nieuw, tussen het Oude en het Nieuwe Verbond, het Oude en het Nieuwe Testament, het oude en het nieuwe tijdperk. Want zo ervaart de evangelist Lukas het: een nieuw tijd breekt aan voor het oude volk.

Elisabeth, de oude vrouw, die zwanger gaat van verwachting, staat voor het volk Israël, het oude volk dat tegen alle verwachting in weer leven voelt, toekomst aangezegd krijgt, de komst van de Messias. Zij staat voor het volk dat vol vreugde zijn Heer herkent en bereid is om hem te ontvangen. Zij staat voor het oude verbond tussen God en zijn volk dat opnieuw wordt gesloten in de omhelzing van Maria en Elisabeth. In hun kus scharniert de tijd, verbindt het oude zich vol vreugde met het nieuwe.

En dank klinkt het loflied. Magnificat: ‘Mijn ziel maakt groot de Heer.’ Magnificat, een lied dat de eeuwen door klinkt. Telkens zijn er weer nieuwe mensen die het op de lippen nemen. De traditie legt het Maria in de mond, maar het is veel waarschijnlijker dat Lukas het in de mond van Elisabeth legt. Zo staat het ook in sommige oude handschriften: ‘Elisabeth sprak tot Maria.’

Ik zal u niet vermoeien met allerlei argumenten die daarvoor spreken, maar één van die argumenten zult u herkennen: de oude, onvruchtbare vrouw die toch nog een zoon baart, dat is een oud en vertrouwd thema in de Schrift. De eerste was Sarah, de vrouw van Abraham, die Isaac baarde. Maar daar was ook de onvruchtbare Rebecca. En denk aan Rachel, die zo lang kinderloos bleef. En daar is Hanna, die later Samuel zou baren. De lofzang die Hanna zingt als ze zwanger wordt, lijkt als twee druppels water op die van Elisabeth en dat is natuurlijk niet toevallig.

En u weet: als een vrouw onvruchtbaar was, dan was dat in die tijd een ramp. Dan was ze eigenlijk nergens goed voor, want door haar onvruchtbaarheid zou de lijn van de generaties ophouden, zou het de weg naar de toekomst doodlopen. Een onvruchtbare vrouw had geen leven en zou geen leven doorgeven. Ze was waarachtig de minste onder de vrouwen, gering, geminacht. Evenals Hanna hebben de aartsmoeders geleden onder de publieke minachting om hun kinderloosheid.

Geen wonder dat de lofzang spreekt over geslachten die haar, Elisabeth gelukkig zullen prijzen, nu haar kinderloosheid opgeheven is. Het zijn de woorden van de geminachte Elisabeth, zijn minste dienaars, aan wie de Heer grote dingen heeft gedaan, die haar gered heeft van een doodlopend bestaan. En straks zal haar man, de oude Zacharias, overweldigd door de Geest Gods in een lofzang uitbarsten.

Zij beiden, Elisabeth en Zacharias, verbeelden het oude volk Israel, dat geen hoop, geen verwachting meer kende, het oude volk waar de Geest Gods niet meer waaide en de visioenen ontbraken, dat onvruchtbaar was geworden. Maar nu gaat Gods Geest rond en gebeuren er ongehoorde dingen. De toekomst gaat weer open, er is een nieuw begin aan het groeien, er is zicht op verlossing van hogerhand.

De traditie heeft die lofzang aan Maria toegeschreven, wat ook kan, maar niet erg logisch is. Het zal onder de invloed van de groeiende Mariaverering zijn dat dit gebeurd is. En het maakt voor ons vanmorgen denk ik ook niet uit, of Maria of Elisabeth deze woorden sprak: ‘Magnificat.’

Het is een revolutionair lied, wie van de twee het ook uitspreekt, waarin de bestaande orde op z'n kop wordt gezet. Een lied wat ongetwijfeld ook de situatie van toen weerspiegelt: de overheersing door de machtige Romeinen. Het zal het zeker het verlangen naar gerechtigheid van die tijd weerspiegelen, naar het moment waarop de machtige heersers ten val komen, de gewone kleine mens weer aanzien krijgt, de hongerigen te eten krijgen. Het verwoordt het verlangen dat God zich het lot van Israel opnieuw zal aantrekken en barmhartig zal zijn. Maar de Bijbelteksten hebben altijd meerdere lagen.

Bij het volk Israël hoeft u niet alleen maar te denken aan dat volk dat ruim tweeduizend jaar terug bestond, het staat voor alle gelovigen door de tijden heen. Pas las ik ergens dat het woord Israël betekent: hij of zij die gericht is op God. Het volk Israël: dat zijn de mensen die gericht zijn op God, openstaan voor God.

Want je kunt het Magnificat ook zo begrijpen: wie vol is van zichzelf, wie heerst in zijn eigen zelfgeschapen rijk, wie zich verheven waant en onkwetsbaar, die heeft geen boodschap een andere koning. Die redt zichzelf wel. Wie geen besef heeft van zijn eigen kwetsbaarheid en

onvermogen, heeft geen boodschap aan God en zijn naaste omdat hij zelf hij zichzelf het centrum van het heelal vindt, en zo iemand zit waarachtig niet op een redder te wachten. Wie zichzelf heel wat vindt vanwege zijn geld, zijn status of macht of invloed, die weet niet van God of wil niet van Hem weten.

Het is juist degene die zich arm voelt en armzalig, die snakt naar verlossing die hij zelf niet kan bewerkstelligen, degene die het gevoel heeft vast te zitten op een doodlopende weg, die kan open gaan voor God. Het is degene die weet dat wij leven bij de gratie van God, die ontvankelijk is voor de boodschap uit de hemel. Deze mens is het die de lofzang zingt om God, vanwege Zijn grootheid en ontferming. Zij is Elisabeth, of Maria. En misschien bent u diegene of ik.

Dat is de teneur van de hele advent: wie bij zichzelf naar binnen kijken en het besef heeft van de armoede van zijn geest, die lijdt aan de onverlostheid van zichzelf en van de wereld, de mens die gevangen zit in de materie en geesteloosheid van onze tijd, alleen die mens is gevoelig voor tekenen van hoop en licht. Alleen wie het tekort ervaart zal de weg effenen en zijn hart openstellen voor de komende Heer. Hij zal de vreugde kennen en vervulling. Magnificat.

De tijd van advent, van het verwachten van de komst van de Heer is bijna vol. De tijd van verwachting, van zwangerschap en wachten zijn bijna vervuld. Wie zich innerlijk hebben voorbereid, die de weg geëffend hebben, het huis van hun ziel hebben opgeruimd: nog even en de tijd is daar: God wordt onder ons, in ons geboren. Het daagt al in het oosten.

Amen